

DUURZAAMHEID & NATUUR

NATUURDAGBOEK

7 september 2017

Door de duinen en over het strand

Met twaalf Trouwlezers en een medewerker van SNP-Natuurrijzen wandel ik over Schiermonnikoog. Op het eiland heeft elke maand zijn eigen charme en de herfst is er geen gekke tijd, want op de Waddeneilanden nazomert het altijd lang door. Bovendien is het vogeltrektijd, groeien er paddestoelen, bloeien de parnassia's en kleuren de duinen rood van de bessen. We lopen elf kilometer over houtsnipperpaden, graspaden en het strand. Ik merk op dat ik een paar soorten zeker verwacht te zien, zoals grote parasolzwammen, kiekendieven en groenknolorchissen. Maar we zien geen enkele kiekendief. Wel zien we verrassend veel grote sterns boven zee. Vlakbij dribbelen drieteenstrandlopers voor ons uit langs de waterlijn. Ook zien we een prachtige tapuit met zijn oranje buikje van dichtbij. De groenknolorchissen laten zich niet vinden, maar parnassia's zijn er genoeg – de mooiste bloemen van de wereld. En we vinden veel stijve ogentroost, wat rode ogentroost, kattedoorn en veel blauw glidkruid.

De bessen en bottels zijn vuurood en zo oranje dat het koningin-pardon koningsdag lijkt. Koninginnekruid staat trouwens ook nog veel te bloeien. Langs anderhalve kilometer strand komen we onder meer drie soorten hartschelpen en drie soorten boomssels tegen, en bovendien een prachtig exemplaar van de zeldzame wijde mantel. Duiwelsbroodrusula's, braakrusula's en berkenrusula's geven paarse, rode en gele kleurtjes aan de groene duinen. Langs de Reddingsweg staat een schitterende paddestoel, met een dikke steel waarop een al even dikke hoed staat. De sprookjeszwam is een berkenboleet. De verwilderde appels vallen al uit de bomen. 's Lands appeloogst heeft een knauw gekregen van nachtvorst in de lente, maar hier aan zee glanzende de duin-appels gel – het loopt hier nooit zo'n vaart met nachtvorst in de lente. En wat staat daar achter die appelboom? Waarachtig, een grote parasolzwam, met een hoed als een pannekoek. Maak ik toch nog één belofte waar!

Koos Dijksterhuis

Berkenboleet
FOTO KOOS DIJKSTERHUIS

ONEINDIG Noorwegen noemt zich met trots 'wereldkampioen inzamelen'. Liefst 95 procent van alle blikjes en frisdrankflessen en -flesjes komen weer retour. Dankzij statiegeld en een milieuheffing.

tekst Eric Fokke

Statiegeld op blik en petflesjes, het kan wél in Scandinavië

Nederland hikt, jaar in jaar uit, aan tegen de invoering van statiegeld op blikjes en kleine flesjes. Terwijl daarmee in alle Scandinavische landen al jarenlang uitstekende resultaten worden geboekt. Met Noorwegen, in navolging van Zwe-

den, in de voorhoede. In 1999 stichtten Noorse brouwers, frisdrankproducenten en winkelketens daartoe een bedrijf dat tegenwoordig bekend is onder de naam Infnitum (Latijn voor 'oneindig'). De naam is ingegeven door het oneindige aantal keren dat plastic en aluminium hergebruikt kunnen worden zolang mensen hun statiegeld op blikjes en flesjes incasseren. 'Dichterbij eeuwig leven komen wij mensen niet,' stelt Infnitum op zijn website.

Het succes had aanvankelijk wel een duwtje in de rug nodig van de overheid. Want net als in Nederland stonden producenten en supermarkten niet te juichen bij producten die door statiegeld ogenschijnlijk duurder worden. "Coca Cola bijvoorbeeld," zegt Christoffer Back Vestli van het Noorse Milieugentent, "heeft per land een andere benadering en kan terughoudend zijn. Maar je krijgt je statiegeld gewoon weer terug als je een blikje of flesje inlevert. Duurder wordt het niet."

Ook vakbonden liepen niet warm voor statiegeld op wegverpakkingen. Die verpakkingen zouden de oude vertrouwde glazen retourflessen kunnen verdringen, was de vrees. "Dat zou banenverlies betekenen in sorteercentrales waar flessen gereed gemaakt worden voor hergebruik", zegt Kjell Olav Maldum, directeur van Infnitum.

De smeerolie in de Noorse statiegeldmachine werd een milieuheffing. Op verpakking van

bier en frisdranken heeft Noorwegen twee heffingen. Een basisheffing van 1.17 kronen (13 eurocent) en een milieuheffing die in 1993 werd ingevoerd van 5,70 kronen (62 cent) voor blikjes en 3,44 kronen (37 cent) voor flessen. Die basisheffing geldt altijd, maar de milieuheffing wordt lager naarmate meer emballage terugkomt en verdwijnt zelfs als 95 procent van de verpakkingen wordt ingeleverd.

"Die milieuheffing is bedoeld als aanmoediging," zegt Vestli. "Als iedereen in voldoende mate emballage inlevert, wordt de milieuheffing lager en worden producten als beloning dus goedkoper."

Sterker, sinds respectievelijk 2012 (flessen) en 2013 (blikjes) komt zoveel emballage terug dat geen milieuheffing meer wordt betaald en slechts de basisheffing resteert. "Het is dus aantrekkelijk voor bedrijven om zich bij ons statiegeldsysteem aan te sluiten," zegt Maldum. "Bedrijven die niet meedoen, moeten een duurder product zien te verkopen, omdat zij nog wel een milieuheffing op hun verpakkingen hebben. Tenzij ze zelf een succesvol retourstelsel hebben."

Ann-Kirsten Pettersen, regio-coördinator Oslo van de grote Noorse supermarkten Rema 1000, zou niet eens meer zonder het Infnitum retourstelsel willen. "We zijn blij dat we hier deel van uitmaken. Het voorkomt dat afval op de verkeerde plek belandt, de milieuwinst is belangrijk en we zien dat onze klanten het waarderen."

Voor alle verpakkingen van minder dan een halve liter krijgen consumenten één Noorse kroon terug (11 eurocent) en voor die met meer dan een halve liter 2,5 kronen (27 cent). De politiek buigt zich nu over een voorstel om de tarieven te verhogen ook die laatste 5 procent blikjes en flesjes binnen te halen die nu nog in het restafval of in de berm belanden.

Ieder verkooppunt van dranken is in Noorwegen verplicht emballage in ontvangst te nemen en daarvoor statiegeld te betalen. Verspreid over het land staan duizenden automaten, veelal in supermarkten, waar mensen hun flessen en blikjes kunnen inleveren, ongeacht waar ze in Noorwegen gekocht zijn. Sinds een paar jaar accepteren diverse Noorse automaten zelfs vele soorten Zweedse blikjes – Noren doen graag boodschappen over de grens, waar het goedkoper is. De Noorse automaat geeft echter geen kroon voor een Zweedse blikje terug, de klant weet wel dat het afval in ieder geval in goede handen is.

Legde blikjes en flesjes worden weer meegenomen in de vrachtwagens die supermarkten van nieuwe goederen voorzien. De blikjes worden gesmolten en het aluminium verkocht aan bedrijven die er weer blikjes van maken. De PET-flessen worden gewassen, gedroogd en vermalen en het granulaat als grondstof verhandeld. Hoe hoger die inkomsten, hoe goedkoper het inzamelsysteem.

"Zo kunnen we waardevolle grondstoffen tot vrijwel in het oneindige hergebruiken," zegt Maldum. "Het probleem op dit moment is

echter dat de olieprijs zo laag zijn, dat nieuw plastic goedkoper is dan plastic uit granulaat van ingeleverde flessen." Daarom bepleit hij een materiaalheffing, die het hergebruik van gerecyclede plastic aantrekkelijk moet maken. Noren worden bovendien, via publiekscampagnes, doordrongen van een ander voordeel van inzameling van blik en PET-flesjes. Zo wordt niet alleen op grondstoffen bespaard, maar ook op energie, is de boodschap van radio- en tv-spotjes. Eén ingeleverd flesje van een halve liter, levert genoeg energie op voor het zes keer opladen van je mobiele telefoon, beweert Infnitum. 285 Flessen zijn genoeg om een afwasmachine 170 keer te laten draaien.

"Infnitum zamelt zoveel in en van zo'n

EEN MILJARD

Infnitum zamelde in 2016 466.793.399 blikjes in en 545.397.194 flessen, al met al ruim een miljard stuks emballage dus in een land met vijf miljoen inwoners. Er zijn 12 duizend inleverpunten waarvan er ongeveer 3700 een retourapparaat hebben.

Plastic flessen bij de Rema 1000.

Een Rema-medewerker voert flessen af die geplet uit de retouromachine komen. FOTO: ERIC FOKKE

Wie flessen of blikjes in een Noorse retourautomaat stopt, kan kiezen zelf het statiegeld te incasseren of te doneren aan het Rode Kruis. Tot nu toe heeft het Rode Kruis in totaal al 183 miljoen kronen (bijna twintig miljoen euro) geïncasseerd. De goede gever doet automatisch mee aan een loterij.

RODE KRUIS

Wie flessen of blikjes in een Noorse retourautomaat stopt, kan kiezen zelf het statiegeld te incasseren of te doneren aan het Rode Kruis. Tot nu toe heeft het Rode Kruis in totaal al 183 miljoen kronen (bijna twintig miljoen euro) geïncasseerd. De goede gever doet automatisch mee aan een loterij.

Ieder verkooppunt van dranken is verplicht emballage in ontvangst te nemen en daarvoor statiegeld te betalen

Bel voor advertentie - Mogelijkheid 086-572 2890

GEFLATTEERD

Op de 95 procent ingeleverde Noorse blikjes en flessen is wel wat af te dingen, vinden milieuoorganisaties en enkele politici. In 2016 kwam 87 procent inderdaad terug via de retourautomaten, maar ruim 8 procent belandde bij het restafval. Omdat verbranding daarvan energie oplevert, wordt dat in de statistiek ook gerekend als 'energie-terugwinning'. Maar de critici zijn daar tegen en willen dat dat verbranden niet meetelt in het verlagen van de milieuheffing op emballage.

ADVERTENTIE

CULTUUR
KUNST, MUZIEK, THEATER, EXPOSITIES, MUSEA

Nederlands
Philharmonisch
Orkest

Mahler

vr 15, ma 18 september
Het Concertgebouw

0900-671 83 45 (€ 1 p/g)
www.orkest.nl

RESIDENTIE
ORKEST

28 SEPTEMBER
MASTER
CLASSICS

Henk Helmantel
samen met 40
geachte collega's

Een grote verrassing

Museum Helmantel, Westermolen
t/m 28 oktober do. vr. en za. 13-17u
www.helmantel.nl

BEL VOOR ADVERTENTIE -
MOGELIJKHEDEN 086-572 2890